

ВТІЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

К.В. ЯКОВЕНКО^{1*}, О.Г. РОМАНОВСЬКИЙ²

¹ *магістрант педагогіки, здобувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА*

² *професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна, докт. пед. наук, НТУ «ХПІ», Харків, УКРАЇНА*

**email: k3n713@gmail.com*

Протягом останніх десятиліть різко зросла цікавість вчених різних напрямів (психологів, політологів, соціологів, філософів, істориків тощо) до феномену лідерства. Безперечним є міждисциплінарне підґрунтя цього феномену, його прояв в різних сферах людського життя, а також існування певних міжкультурних, семантичних і концептуальних відмінностей в реалізації даного феномену. Сьогодні лідерство залишається терміном, що має величезну кількість визначень і активно використовується при описі широкого кола процесів і явищ, пов'язаних з механізмами впливу і влади в різноманітних соціальних групах. Дещо узагальнивши ці визначення, можемо розуміти лідерство як процес тривалого соціального впливу певної особи або певної частини групи по відношенню до решти (інших членів) групи.

Феномен цього впливу намагалися пояснити різними мотивами, що знайшло своє відображення в теоріях походження лідерства: ситуаційній, функціональній, поведінковій, інтегральній тощо. Особливу важливість в умовах сучасності, на наш погляд, має теорія харизматичного лідерства, що була розроблена відомим політологом М. Вебером. Мета нашої роботи – розглянути харизму як складову частину лідерства і підтвердити це актуальними прикладами з життя сучасного суспільства. Актуальність вивчення проблематики харизматичного лідерства обумовлена важливістю цього феномену як в теоретичному, так і практичному відношенні, як одного з тих, що формує сучасну картину соціуму.

Вперше термін «харизма» був запропонований німецьким дослідником соціології і теології Е. Трьольчем і розповсюджений завдяки працям його співвітчизника М. Вебера в його концепції ідеальних типів панувань.

Вебер писав: «Термін "харизма" буде застосовуватися до певних якостей індивіда, завдяки яким він виділяється з-поміж звичайних людей і вважається наділеним надприродними, надлюдськими або, щонайменше, винятковими здібностями і якостями. Вони розглядаються як похідні від божества, або зразкові, і на їх основі даний індивід вважається лідером» [1, с. 139].

Отже, як джерело лідерської влади, харизма пов'язана зі здатністю керівника впливати на підлеглих в силу своїх особистих якостей і стилю керівництва. Таким чином, харизма – це особлива обдарованість яка виступає

засобом впливу на інших, викликає приязнь, захоплення, підтримку, і, зрештою – визнання лідерства того, хто має цю обдарованість. М. Вебер вважав, що витоки самої харизми не так важливі і залежать скоріше від очікувань маси, від того соціального запиту, що склався в суспільстві на даний історичний момент. Харизма лідера – це результат злиття маси і лідера, свідчення єдності образу їхніх думок, найближчих інтересів.

Найбільш яскраво харизматичне лідерство проявляється в політичному житті суспільства. Поява політичного лідера, котрий користується досить великою підтримкою, звичайно, не виключає відомої раціональності електорату, проте при цьому важливе значення мають і емоційні, соціально-психологічні моменти, пов'язані зі сприйняттям образу лідера і уявленнями людей про нього. Саме вони складають основу того, що можна в сучасних умовах назвати харизматичними рисами політичного лідера, що забезпечують йому довіру виборців, свого роду віру в його можливості і здібності [2, с. 37].

Яскравим прикладом харизматичного політичного лідера є недавно обраний президент США – бізнесмен, кандидат від Республіканської партії Дональд Трамп. Харизматичний лідер з'являється у відповідь на виклик часу, зазвичай в період кризи і саме зневіра американських виборців в політиці Демократичної партії, її засадах толерантності і терпимості до усіляких меншин, часто – на шкоду більшості, стало причиною обрання Трампа, який у своїй передвиборчій кампанії обіцяв навести лад і відновити могутність США. Саме такої обіцянки чекав середній виборець, тож Трамп втілює в собі їх соціальний запит.

В українському політикумі на роль харизматичного лідера послідовно претендує Юлія Тимошенко, яка зараз очолює партію «Батьківщина». Деякою мірою їй це вдається – вона мала значну підтримку на виборах і 2010 р. і зараз має найбільший політичний рейтинг. Проте її риторика відповідає очікуванням лише невеликої частини українців, тож її формування як харизматичного лідера українського суспільства ще не здійснилося.

Таким чином, інтерес до феномену харизматичного лідерства в сучасному суспільстві цілком зрозумілий і обумовлений потребою соціуму саме в харизматичному лідері в усіх ланках суспільного життя – від професійної до політичної сфери. Це, в свою чергу, викликає необхідність в вихованні і формуванні харизматичних лідерів для задоволення цих потреб, а отже – пошук нових форм і методів такого виховання, що і буде темою подальших досліджень.

Список літератури:

1. Вебер М. Харизматическое господство / М. Вебер // Социологические исследования. – 1988. – № 3. – С. 139–147.
2. Платковский В.В. Харизма политического лидерства / В.В. Платковский // Социс. – 2002. – №1. – С. 36–39.